

Jobbágyi Gábor: Devizakölcsön az érvek mentén: a Kúria döntéséről pró és kontra

2014 január 13. Flag

Szöveg méret

Mentés

-
-
-

- [0](#)

Még nincs értékelve

Mérték

A Kúria devizakölcsönről szóló 2013. december 16-i döntése határozati részének ismertetése széles körű negatív visszhangot váltott ki a sajtóban, a politikában és a közvéleményben.

A tavaly december végén közzétett részletes indoklással a döntés már jóval árnyaltabb képet mutat – így célszerű lett volna egységesen nyilvánosságra hozni a határozatot, amellyel szemben így megalapozottabban lehet érveket és ellenérveket felhozni.

A Kúria úgy kezeli a problémakört, mintha az utóbbi évtizedben bukkant volna csak fel a magyar polgári jogban. Holott 1945 előtt bőséges szakirodalma, bírósági gyakorlata volt a kérdésnek, amely kiindulópontot jelenthetett volna napjainkra. Sőt törvény is született (az 1928. évi XII. tv.). Igaz, ekkor szó sem volt „devizaalapú hitelről”, ezt a fogalmat a 2000-es évek elején a magyar bankszakma találta ki szerződéseinben. (Jellemzőnek mondhatjuk, hogy a fogalmat csak a 2010-es kormányrendelet definiálja, így eddig elvileg nem létezett „devizaalapú kölcsön” a magyar jogi fogalomtárban.)

Szó volt viszont „értékadóssági kikötésről” (effektivitási szándék), amelyet átvett a hatályos Ptk. is. Erre a kezelhetőség, legális eszközre szükség volt az első világháború és a gazdasági világválság (1929–33) éveiben, amikor hatalmas pénzromlások köszöntöttek be a világban. (Jegyezzük meg: a 2000-es évek elején nem volt világháború, sem gazdasági világválság.) Az értékállandósági kikötés esetén volt „kierovó pénznem”, amiben a tartozás fennállt; a tőkertartozás és „lerovó pénznem”, amiben törleszteni kellett. Mindkettő lehetséges devizában, de a lerovó pénznem a teljesítés helyén érvényes pénznemben teljesítendő – amelyet lehet az adott időpontban érvényes devizaárfolyamhoz kötni.

Viszont szó sincs arról, hogy a tőkertartozást – ha nem devizában folyósították ténylegesen –, a kölcsönt lehessen devizaárfolyamhoz kötni.

A hitelező a törlesztőrészlet (lerovó pénznem) devizaértékhez kötésével védte magát az inflációtól, és biztosította a kikölcsönzött tőkéje megtérülését. Ehhez méltányos kamatot is kapcsolhatott. (Jegyezzük meg: ha ez a törvényes megoldás történik, egyáltalán nem lett volna vonzó a „devizakölcsön”.) A magyar bankszakma azonban nemcsak a törlesztőrészletet, de a tőkertartozást is devizához kötötte, és ehhez még hozzátett egy bizonytalan összegű, növekvő THM-t – holott a kölcsönt forintban folyósította. Így duplán biztosította a tőkertartozás közel kétszeres megtérülését, és bátran hirdette a nullaszázalékos kamatot.

Így fordulhat elő az a képtelen és elfogadhatatlan helyzet, hogy valaki folyamatosan törleszti devizakölcsönét, miközben a tartozása folyamatosan nő a forint gyengülése miatt. A banktrükk érthető a következő számításból: tíz év alatt a svájci frank árfolyama százötven forintról kétszáznegyvenre emelkedett (hetven százalék). Ugyanakkor a tartozás és a törlesztés részlete külön-külön kétszázötven-kétszázötven százalékkal nőttek!

Törvénytelen csapdahelyzet

Erről a törvénytelen csapdahelyzetről egy szót sem szól a Kúria. Ha viszont ezt értékeljük, a szerződések már megkötésük pillanatában lehetnek értékaránytalanok, sőt uzsorások is bizonyos esetekben, mert számos kölcsönfelvétel szorult lakáshelyzetéről szeretett volna szabadulni a devizahittel. (Arról most ne is beszéljünk, milyen alapon emeltek kamatot, ilyen kiindulópont mellett!) Vagyis a bankok már a szerződéskötés pillanatában biztosak lehettek a hatalmas haszonban – ha gyengül a forint árfolyama.

Ezért jöhetett létre az, hogy 2007-2009-ben a magyarországi bankok sok százmilliárdos hasznot könyvelhettek el – miközben amerikai bankok százai mentek csődbe, és a nyugat-európaiakat százmilliárd eurókkal kellett felkésíteni.

Figyelembe kell venni azt is, hogy nemcsak magánszemélyek százezrei adósodtak el devizában, hanem önkormányzatok, intézmények ezrei. Ezért, ha 2010 után nem jönnek az Orbán-kormány „mentőcsomagjai”, nemcsak az államadósság miatt omlott volna össze az ország, hanem az intézmények, önkormányzatok, magánszemélyek adóssága miatt is. Ezért teljesen álságos a jelenlegi ellenzék hivatkozása, hogy javítani kell a forint árfolyamát a „devizaválság” megoldására; emlékezhetünk, hogy a Gyurcsány-kormány ideje alatt folyamatosan emelkedett a forint árfolyama (egészen háromszázhusz forintig), és további árfolyamesést prognosztizáltak.

Véleményem szerint hiba a Kúria döntésében az is, hogy arra hivatkozik: az MNB még 2008-ban sem prognosztizált jelentős forintgyengülést. Már 2004-től a folyamatosan bővülő államadósság és a robbanásszerű „devizakölcsönzés” mellett a nem pénzügyi szakemberek is érezhették, hogy ennek komoly forintinfláció, forintgyengülés lesz a következménye. Abban rejlik a korszak állami szerveinek (MNB, PSZÁF, fogyasztóvédelem) alapvető felelőssége, hogy erre nem hívták fel nyomatékosan a figyelmet, és nem tettek semmit a folyamat leállítására. (Ha az MNB nem ismerte a folyamatot, miért emelte folyamatosan az alapkamatot, miközben a „devizaáldozatok” továbbra is tömegesen vették fel a „devizahitelt” nullaszázalékos kamattal?)

Nincs igaza – véleményem szerint – a Kúriának abban sem, hogy az árfolyamváltozás kockázatát az adósoknak kell viselniük. Miért? Egy szerződéssel – mivel a felek egyenjogúak – mindkét fél visel kockázatot. Jelenleg a „devizaadósok” ötvenhárom százaléka nem törleszti tartozását, és százötvenezer adóst fenyeget a kilakoltatás. Mit kezdenek a bankok ennyi üres ingatlannal, amelyre nincs kereslet? Ma már a bankok is – korábbi horribilis nyereségük után – nagyjából jelenlegi vesztesei a hitelcsapdának. Vagyis a bankoknak is kell kockázatot vállalniuk már a kezdetektől fogva. Hozzáteesszük, hogy a hatályos Ptk. magyarázata is kimondja, nem lehet csak az adóst terhelni a kockázattal, az értékállandósági kikötés értelmezésénél. Egyébként sem indokolható a pénz értékcsökkenéséből eredő – nemegyszer igen nagy – hátrányoknak a pénztartozás kötelezettjére való terhelése. Teljesen azonos állásponton van az 1945 előtti magyar jogtudomány és bírói gyakorlat – amely büszkeséggel foglalkozott a kérdéssel – és amelyre, sajnos, a Kúria nem fordított figyelmet. A „nagy Szladits” – az 1945 előtti magyar magánjogi szakirodalom alapelve – kimondja: „Az értékállandóság szabálya egyaránt kell, hogy védje úgy a hitelezőt mint az adós érdekét.”

Számtalan bírói döntés támasztja alá ezt az elvet, csak egy-két példa; „A pénzromlásból eredő hátrány nem hárítható át csupán a kötelezetre”; vagy „A pénz leromlásából eredő hátrány a két érdekelt fél által arányosan viselendő”. A Kúria friss döntése viszont kijelenti: „az árfolyamnak az adósra rendkívül kedvezőtlen változását az érvénytelenségi okok vizsgálatánál nem lehet figyelembe venni”. (?) Miért nem érdekük – viselvé a jelenlegi helyzet kockázatát, amely a jogalap nélküli kettős devizaalaphoz állt –, hogy meg lehessen szüntetni visszamenőleg a tartozás „devizaalaphoz” kötését, és ezzel mindkét fél kimenekülhetne a devizacsapdából.

Pozitívumok mentén

S most a Kúria döntésének pozitív elemeiről, melyek nem derültek ki az alaphatározatból, csak az indokolásból.

A Kúria nem zárta ki a szerződések érvénytelenségének megállapítását. Csupán néhány olyan érvénytelenségi okot sorol fel, ami nem alkalmazható a továbbiakban (uzsorás, értékaránytalan, jó erkölcsbe ütköző, lehetetlen,

színelte, jogszabályba ütköz? szer?dések). Ezek közül az els? három a korábbiak szerint vitatható. Külön is felhívja a figyelmet a Kúria a tájékoztatás esetleges hiányára – amely a konkrét szer?dések vizsgálata útján lehetséges –, amely esetben fennállhat a tévedés és megtévesztés, mint megtámadási ok. Lehetséges még a Kúria szerint a gazdasági erőfölénnyel való visszaélés, mint érvénytelenségi ok – ebben a körben az európai bíróság döntésére várnak.

A Kúria szerint a szer?dések érvényben tartására kell törekedniük a bíróságoknak az esetleges érvénytelenségi ok kiküszöbölésével.

A megkötésre visszamen?leges érvénytelenség megállapításával ugyanis az adósoknak egy összegben kellene megtéríteni hátralékos t?ketartozásukat, erre pedig nyilván nem lennének képesek. A bíróságoknak így lehet?ségük van az esetleges érvénytelenségi ok kiküszöbölésére a szer?dések módosításával. Ha ezt a felek nem oldják meg, erre a bíróságoknak is lehet?ségük van. Tévedés, megtévesztés esetén a t?ketartozással szembeni kifogással érvényesítheti igényét az adós. (Tudomásom szerint – érdekes módon – ezt eddig egyetlen adós sem kérte a bíróságoktól.) Így a Kúria – véleményem szerint – nem köti meg a bíróságokat az egyes szer?dési jogviták elbírálásában, vagyis nem zárta le a kérdést. Ezt azért sem tette, mert érzékelte, hogy mint tárgya, mint tartalma szerint sokféle szer?dés létezik, amelyek megítélése egyedi elbírálást igényel. Így a Kúria döntését egyféle iránymutatásnak értékelhetjük a jövőre nézve, ezért nem zárja le – mert nem is tudja lezárni a nagyon összetett problémakört.

Kompromisszumos döntés

Az indokolás ismeretében nem mondhatjuk azt a kezdetben elterjedt véleményt, hogy a „Kúria a bankok oldalára állt”. Bár a döntés tartalmaz a bankok számára kedvez? megállapításokat, összességében „kompromisszumos” döntésnek értékelhetjük.

Így vannak a döntésben az adósok részére kedvez? elemek is. Ha feltételezhetjük, hogy a kölcsön felvételénél nem volt alapos és megfelelő a tájékoztatás – vagyis tévedésbe ejtették, megtévesztették az adósokat – az adósok felel?ssége akkor is megállapítható. El kellett volna, és el lehetett volna gondolkodni azon, hogy a kölcsön felvételénél meglév? rendkívül kedvez? feltételek hogyan alakulhatnak tíz-húsz éves futamid? alatt.

S engedték meg, hogy itt személyes példámra is hivatkozzak. 2003-ban feleségemmel mi is lakáskölcsön felvételére kényszerültünk, amelyet forintban vettünk fel, lényegesen kedvez?tlenebb induló kamattal a „devizakölcsönnél”. Mégis eszünkbe sem jutott a roppant csábító reklámok, „ajánlatok” ellenére sem „bed?lni” a csábításnak. Bár nem ismertük a részleteket, a pontos veszélyeket, jogérzetem elutasította a csábító ajánlatot. A forintkölcsönt, ha nehezen is, de visszafizettük, lakásunk tehermentes. Jogász ismeretségi körömben nem tudok senkir?l, aki beleesett volna a csapdába, viszont két „laikust” sikertelenül igyekeztem lebeszélni a „devizaügyletr?l”. Viszont nem ítélték el a csábító reklámok, ajánlatok alapján egyedül a csapdába belép? laikusok. A történetekért mindkét fél felel?ssége fennáll, ezért kompromisszumos, mindkét fél érdekeinek megfelelő megoldásra van szükség.

A Kúria döntése – az indokolással együtt – ilyen kompromisszumos megoldás felé mutat, ugyanakkor – mivel nem oldotta meg véglegesen a kérdést – indokolt a törvényi megoldása. Ennek során a kezdeti forintárfolyamra célszer? visszatérni, a mindenkori forintkamattal. Az elszámolási viszony során a terheket/veszteségeket a bankok, a devizaadósok és az állam között célszer? megosztani.

Jobbágyi Gábor – magyarhirlap.hu

Tisztelt olvasók! Legyenek olyan kedvesek és támogassák "lájkkukkal" a **Flag Polgári Magazin** facebook oldalát, a következ? címen: <https://www.facebook.com/flagmagazin>
- Minden "lájk számít, segíti a magazin m?ködését!

Köszönettel és barátsággal!

www.flagmagazin.hu

[Tweet](#)

Raffay Ernő ajánlásával
Kortörténeti dokumentumgyűjtemény,
készült jelképesen **1919** sorszámozott példányban

Hangoskönyv CD melléklettel

MÓLYAR MENTEK
KÖNYVESÉRE

Ajánló